

Pratarmė

Ši mokslinių straipsnių rinktinė – tai periodinis leidinys, skirtas kelti, tyrinėti ir suprasti aktualius muzikos komponavimo klausimus. *Muzikos komponavimo principų XXI* tomo tema – kūrybiškumo fenomenas. Tema aprėpia plačius tyrimo laukus, o nauja jos perspektyva atsiveria tik per skirtingų sričių (menų, psichologijos, filosofijos, sociokultūrinių mokslų ir kt.) sąlyčio taškų paieškas. Taip pat norima pažymėti Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 110-ąsias mirties metines ir iš naujo apmąstyti šio išskirtinio kompozitoriaus kūrybiškumo atvejį. Leidinyje savo idėjas pristato muzikologai ir kompozitoriai iš Estijos, Graikijos, Honkongo, Jungtinės Karalystės, Kanados, Lietuvos ir Serbijos. Mokslinis komitetas straipsnius žurnalui atrenka remdamasis trimis pagrindiniais kriterijais: a) straipsniams taikomi aukščiausios kokybės standartai; b) autorių pasirinktos temos turi atitikti konkretaus tomo temą; c) atsižvelgiama į sąsają su konkrečia leidinio dedikacija. Kad straipsnis būtų publikuojamas, jis turi atitikti bent du šiuos kriterijus.

Leidinio straipsniai sugrupuoti į tris potemes:

I potemė. **Teoriniai, estetiniai ir filosofiniai kūrybiškumo fenomeno metmenys**

Viena žmonijos egzistencinių mįslių – kūrybiškumo fenomenas, kurį iš įvairių rakursų aptarinėja visų laikų mąstytojai ir praktikai. Tai atsispindi Milošo Zatkalko straipsnyje, kuriame, pasitelkdamas Sigmundo Freudo, Gilles'o Deleuze'o, Thomaso Nagelio įžvalgas, autorius nagrinėja daugialypę kūrybiškumo fenomeno prigimtį. Jam antrina ir maištingą, materialistinės filosofijos idėjomis persunktą požiūrį į kūrybiškumo perspektyvas pristato Alastairas White'as. Savo ruožtu, Sigitas Mickis kalba apie verbalinės intonacijos ryšį su muzikinės kalbos elementų kūrybos modeliais.

II potemė. **Kultūrinis kontekstas kaip kūrybiškumo prielaida (etniniai, tautiniai ir kiti aspektai)**

Kūrybiškumą lemia daugybė skirtingų veiksnių, pavyzdžiui, menininką supanti aplinka. Per etnosą sąlygojamus komunikacinius modelius ji formuoja kūrybiškumo apraiškas, kultūrinį lauką ir daugelį kitų aspektų. Taip pat verbalinės kalbos svarbą akcentuoja Kai-Young Chanas – straipsnyje jis detalai nagrinėja kognityvines problemas, su kuriomis susiduria tonine kantoniečių kalba kalbantys Honkongo kompozitoriai, jų auditorija, ir iš šių problemų išplaukiančius naujus kūrybiškumo klodus. Aare'as Toolas aprašo etninių modelių įtaką Veljo Tormiso, Arvo Pärto ir Broniaus Kutavičiaus kūrybai. O Arthuras Kaptainis nagrinėja Richardo Wagnerio ir Ludwigo van Beethoveno įtakos persunktoje Anthono Brucknerio Trečiojoje simfonijoje slypintį autoriaus kūrybinį individualumą ir šios įtakos reikšmę jo kūrybiškumui.

III potemė. **Vidinė kūrybinio proceso pusė**

Kūrybiškumo diskursui neįkainojamų įžvalgų suteikia ir naujų rakursų atveria pačių kūrėjų autorefleksinės įžvalgos. Manos Panayiotakis ir Eleni Perisynaki suteikia unikalią galimybę susipažinti su komponavimo proceso skirtumais, kurie išryškėja įvairiais kūrybinio bendradarbiavimo atvejais. Autoriai nagrinėja tris skirtingas situacijas: 1) kai kompozitorius komponuoja kūrinių, kurį ketina atlikti pats; 2) kai kūrinys komponuojamas bendradarbiaujant su konkrečiu atlikėju; 3) kai kūrinys rašomas edukaciniais tikslais. Dar vienas kūrybinis duetas – muzikologė Kalliopi Stigka ir kompozitorius Ioannis Kourtis – kalba apie kompozitoriaus subjektyvias reakcijas į sociopolitinius įvykius, jų kontekste gimusių populiariąją oratoriją ir muziką kino filmui. Kompozitorius Jonas Jurkūnas pristato itin asmenišką esė apie tikėjimą savo komponavimo sistema.

Leidinių papildoma **priedas** – jame Vytis Nivinskas pasakoja apie improvizacijos ir momentinės kūrybos ypatumus kontraboso solo pasirodymuose. Autorius apžvelgia kontraboso, kaip solinio instrumento, raidą, pateikia reikšmingų įžvalgų apie kontraboso solo albumų klasifikaciją pagal sandarą ir stilių, atkreipia dėmesį į muzikavimo aspektus, reikalaujančius ypatingo kūrybiškumo ir profesionalumo. O Rimantas Astrauskas apžvelgia Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybiškumo aspektus.

Pažymėsime, kad leidinio straipsniai gali būti diferencijuojami pagal pakraipas – mokslinę teorinę ir praktinę. Nors griežtų ribų brėžti negalima, kai kurie straipsniai vertingesni moksliniu teoriniu (autoriai: Milošas Zatkalkas, Alastairas White'as, Sigitas Mickis, Kai-Young Chanas, Aare'as Toolas, Arthuras Kaptainis), kiti – praktiniu požiūriu (autoriai: Manos Panayiotakis, Eleni Perisynaki, Kalliopi Stigka, Yoannis Kourtis, Jonas Jurkūnas).

Tikimės, kad *Muzikos komponavimo principų XXI* tomas bus įdomus ir vertingas kiekvienam skaitytojui, besidominčiam kūrybiškumu, jo problematika. Redakcinė kolegija tikisi sulaukti skaitytojų dėmesio tiek čia, Lietuvoje, tiek užsienyje, tad būsime dėkingi už visas pastabas ir atsiliepimus apie leidinį. Taip pat organizatorių vardu dėkojame visiems rėmėjams ir rengėjams.

Prof. dr. Rimantas Janeliauskas